

Avtorica: **Breda Kralj** (1966)

Trenerka divjih in domačih živali /sesalcev, terapevtka za divje in domače živali, živalska komunikatorka in behavioristka z zoo prakso na področju treninga kanidov, primatov, indijskega slona in morskih sesalcev. Trenutno deluje v zoo Ljubljana, zavetišču za divje živali v Kranju in privatno kot svetovalec lastnikom hišnih živali z vedenjskimi in zdravstvenimi odstopanji. Leta 2003 se je izobraževala v Zoo Aucklandu/Nova Zelandija na področju medicinskega treninga morskih sesalcev, kjer je aktivno sodelovala kot živalski terapevt in komunikator. V zadnjem času izvaja prakso s šolanjem terapevtskim psom v programu Animal Assisted Therapy.

VLOGA DRUŽINSKEGA PSA PRI ODRAŠČANJU IN VZGOJI OTROKA

UVOD

Vse vrste živali imajo visoko razvito praktično inteligenco za svoj svet. Ločimo jih na domače, udomačene, divje živali in zveri. Fizično so bolj oblikovane od človeka, saj potrebujejo trpežnejšo obliko, njihov psihični ustroj pa preprečuje ali omogoča, da se jim približamo.

Domače živali človek uporablja, dodeljen jim je namen, teren in tip vzdževanja. Med domačimi živalmi, ki že tisočletja sodelujejo s človekom je na prvem mestu, uporaben, delovni in družabni pes.

Stereotip vaškega psa na verigi zajema umazano mrcino na verigi, režečo in hropečo žival katere naloga je patrola in alarm. Njegov svet je zunanji, a je nerekrativne narave, zato v takem psu takoj prepoznamo divjost in nezaupljivost. In vendar služi svojemu namenu, saj ga kmet potrebuje prav takega, kakršen je. Pes v mestu je namenjen popolnoma drugi uporabi, saj ga vzdržujejo ljudje z drugačnim življenjskim stilom: uporabljajo ga za rekreacijo in socialno integracijo, za vračanje v naravo, za meditacijo, dvigovanje samopodobe in vzdrževanje pozitivnega pogleda na življenje.

Izmed vseh stanovanjskih, domačih živali pes zahteva največ komunikacije s človekom, saj je to žival tropa. Povprečno inteligenten pes ima psihični status na nivoju 3 - 5 letnega otroka in pozna okrog 200 besed. Pes se hitro stara, življenjska doba psa je odvisna od njegove velikosti.

Pasja zanimanja odvisna od pasme (goniči, čuvaji, pastirji, prinašalci..).

Pes, ki živi z enim samim človekom je drugačen od psa, ki živi v številnejši družini, predvsem po kooperativnosti, saj kot tandem z lastnikom delujeta nekonfliktno, če je le lastnik čustveno dovolj stabilen.

Za takega psa obstaja svet take velikosti in barvitosti, kot mu ga ponuja njegov lastnik.

V stanovanjski enoti so pes in družina v rednem dialogu, večja kot je številčnost v družini, več socialne prakse pridobiva pes in bolj je iznajdljiv. Do vsakega od družinskih članov ima pes drugačne zahteve po dialogu in narobe. Pes ve kdo ga vozi z avtom na travnike, koga mora počakati, da si ogleda izložbo in kdo ni dovolj pozoren tako, da lahko malo brska po smetnjakih v času, ko se ta zabava z rolko.

V družini, ki ima psa je otrok na vseh področjih bolj fokusiran, mirnejši in nežnejši. Otroci se na psa naveže, ta pa mu dviguje samozavest. Pes, ki je v rednem stiku z otrokom tega z leti oblikuje v skrbnega in čutečega človeka. Otroci s psimi imajo več prijateljev. Otroci skozi psa spoznava naravno obliko življenja in na koncu tudi smrt svojega psa.

Ena od najpogostejših napak staršev je prepričanje, da bo otrok skrbel za psa, saj so mu ga kupili, ker si ga je želel in zdaj je formalno otrokova last. Otroci do šestega leta namreč ni sposoben razumeti koncepta lastnine in koncepta odgovornosti, prav tako si pes v družini nikoli ne bo izbral otroka za vodjo, ker je njegova socialna naravnost usmerjena hierarhično.

Dejstvo je, da osnovni odnos psa do otroka in otroku do psa odredijo starši. Gre za sočasno vzgojo otroka in psa. Starši otroku predstavijo kaj lahko s psom počne, da bo to oba zabavalo, psu pa postavijo postavijo meje, da bosta oba varna, tudi kadar sta sama. Pes namreč razpoznava otroka kot brata oziroma sestro, otrok mu je konkurenčen. Otroka pes ne bo ubogal in to je popolnoma normalno pasje vedenje.

Znano je, da ženske (mati otroka) psa vzgajajo drugače, s čutečo tehniko, moški (oče otroka) pa najpogosteje uporabljajo tehniko avtoritativnih enozločnic in ovratnice na zateg. Na cilj, torej na točko, kjer je pes kooperativen, prideta oba, le pristop se razlikuje.

Ženske lažje vzgajajo istospolnega psa (psico), moški pa so do psa strožji pri vzgoji, doslednejši in od psa pričakujejo več. Oba, tako oče kot mati v vzgojo vključita možnosti, meje in stil s katerimi otrok in pes operirata.

Osredotočimo se na povezavo družinskega psa v družini z otrokom.

VARNOST OTROKA OB PSU

Otrok in pes sta lahko najboljša partnerja, lahko pa postaneta prava družinska tragedija.

Razlikujemo :

- primer, kjer je v družino z otroci prišel za družbo pes (ponavadi mladič) in
- primer, kjer je par z odraslim psom dobil dojenčka.

V obeh primerih morajo starši psu vsaj dve leti odrejati odnos do otroka predvsem iz varnostnih razlogov.

Upoštevanje preverjenih načinov bo vodilo k varnemu in srečnemu odnosu obeh.

NEAVTORITATIVNOST OTROKA

Kljub temu, da družinski pes iskreno simpatizira z otrokom, večini psov otroci ne predstavljajo avtoritete. To se na otroku odraža tako, da otroci odklanjajo pozornost, zanemarljivo odgovornosti do psa ali, da ga dražijo in zapostavljajo. Glede na to, da nista vedno na očeh staršev se bo pes kmalu branil samostojnih stikov z otrokom, ki mu ni do njega.

Vsak družinski pes, ki je v družbi z otrokom, se mora naučiti kako z njim živeti, se igrati ali se mu izogniti, prav tako se mora vsak otrok v stiku s psom naučiti kako se mora vesti, da ne bi prišlo do nesreč ali nevarnih situacij. Za uspešno sodelovanje je priporočljivo, da družina vključi psa v čim več družinskih aktivnosti. Priporočljivo je, da se otrok in pes pod nadzorstvom naučita konstruktivnih iger in pravilnega rokovanja. Močna povezanost in bo psa umestila in ga oblikovala v srčno, ljubeče in kontrolirano bitje.

OTROK IN PES SAMA NA SPREHODU

Najpogostejša napaka staršev je pošiljanje psa in otroka na samostojni sprehod (običajno pred odhodom šolo)

Taka zahteva otroka izpostavi nevarnosti.

- otrok ne more sam sprehajati psa, saj ni fizično dovolj zrel za poteg psa v smer ceste,
- otrok ne more sam sprehajati psa, ker se pes lahko poškoduje in posledično otroka zagrabi panika,
- otrok ne more sam sprehajati psa, ker lahko psa napade drug pes in se otrok umeša v reševanje svojega psa,
- otrok ne more sam sprehajati psa, ker mu pes lahko uide (dir za mačko, pičem, drugim psom) v strahu zanj pa se otrok išče psa lahko izgubi ali ponesreči

AGRESIJA PSA

AGRESIJA DOMAČEGA PSA IN UGRIZ

Če nerazpoloženega psa nekdo v kaj sili, se bo tak pes umikal ritensko, sršil dlako na ramenskem grebenu, režal in renčal in v zadnji fazi pa odklonil sodelovanje z ugrizom. Taka je naravna pasja govorica nesimpatiziranja.

Pes opazuje otroka in se zaveda otrokovih šibkosti in svoje premoči. Kljub temu, da zna vsak pes ugrizniti pa vendar ne grize vsepovprek kogarkoli in brez razloga. Vsak, tudi šolan pes, lahko ugrizne svoje družinske člane v situaciji, ko se prestraši, ujezi ali ko je ranjen, bolan ali star.

Pomembno je, da se otrok najprej nauči pasje telesne govorice, da bo prepoznal njegovo trenutno počutje.

Zelo majhen otrok ne prepozna pasje govorice, zato naj bo pes tisti, ki bo prepoznaval kaj sme in česa ne sme. Zaradi impulzivnosti in strasti obeh lahko pride do agresivnih nagnjen in dejanj pri katerih pa bo zaradi svoje oblike vedno zmagal pes. Statistično najpogostejša rešitev take družinske problematike je oddaja psa ali evtanazija družinskega psa.

AGRESIJA TUJEGA PSA

Zgodi se, da otrok nepripravljen naleti na tujega psa. Preden začne instinktivno bežati in kričati (kar psu vzbudi nagon po ulovitvi plena) ga je dobro poučiti o pravilnem vedenju, da se obvaruje:

- otrok naj stoji mirno z zravnanim hrbtom, rokami trdno ob telesu in nogami tesno skupaj,
- otrok naj ne gleda psa v oči,
- če pes prevrne otroka na tla naj se ta zvije v klobčič s prsmi na kolenih in pestmi nad ušesi. Otrok naj bo tiho.

AGRESIJA PSOV MED SEBOJ

Psi, ki se med seboj poznajo imajo natančno izdelan socialni red. V njihov način sporazumevanja pa sodi tudi pretep oziroma podrejanje. Pretep izvajata dva samca pogosteje kot dve samici med seboj. Samec in samica se praviloma ne pretepata a v času, ko je samica pred ali med gonjenjem reži in renči na psa, ki ji ne ustreza.

Opazovanje pretepa domačega psa je stresno za vse lastnike psov, ki se pogosto nestrokovno vmešajo v pretep. Otroka je treba poučiti o varni distanci med pretepom dveh psov. Če bo otrok poiskoval svojega psa rešiti ga bo eden od obeh psov ugriznil, saj jih otrok moti pri reševanju problema dominacije.

ŠOLANJE PSA IN OTROKA V PASJI ŠOLI

Otrok vsakodnevno sodeluje pri šolanju psa na svoj način s kvalitetno igro, s primernimi igračami, hranjenjem in nego svojega psa. V slovenskih kinoloških društvih obstaja smer šolanja otroka in mladega psa, vendar pod določenimi pogoji, ki se nanašajo predvsem na zrelost otroka in strinjanjem staršev s tehnikami učenja.

TEČAJ IGRALNIH URIC

Šolanje poteka v obliki igralnih uric in je primeren za pasjega mladiča in otroka primerne starosti. Vodje vrst v kinoloških društvih potrjujejo dejstvo, da si pes po pravilu za svoje vodje izbira enega od staršev, zato je cilj takega šolanja pod strokovnim vodstvom, da se otrok in pes povežeta na tak način, da si v družini vsak ustvari svoj prostor. Otrok na tečaju poleg igrice s psom opravlja preproste naloge. Psa krtači, mu očisti notranjost uhlja, pregleda dlako in išče klopa, se spozna z navadami drugih pasjih mladičkov in si zvišuje bolečinski tolerančni prag na pasje grizljanje.

TEČAJ JUNIOR HANDLING - OTROK IN PES

To je šolanje rasnega psa skupaj z otrokom, namen šolanja pa je tekmovalno razstavljanje psa, pod vodstvom otroka. Šolanje pripravi otroka do vodstva psa v ringu, pravilne razstavne drže psa in razumevanja koncepta pasje razstave. Obstajajo kvalifikacije v mlajši in starejši starostni skupini otrok.

TEČAJ AGILITY

To je športno šolanje psa in otroka, kjer pes in otrok tečeta po terenu čez tipske ovire, otrok psa navigira in ga usmerja od ovire do ovire. Tečaj je primeren je za otroke s povečano potrebo po gibanju, pes pa mora biti star vsaj eno leto (rast psa mora biti končana) in mora obvladati osnovne komande poslušnosti.

NAJPRIMERNEJŠI IN RIZIČNI PROFIL PSA ZA DRUŽENJE Z OTROKOM

V družbi družinskega psa se otrok sreča tudi z najboljšim in najnevarnejšim tipom psa.

RIZIČNI PROFILA PSA ZA STIK Z OTROKOM

Otroku najnevarnejši je odrasel pes, samec brez stikov z otroki v svoji zgodovini.

To je pes z lastnostjo lovljenja in trganja drugih vrst psov in živali (mačke, ptiči...). V bližini otrok se bo ta pes obnašal nesigurno, nemirno z naraščajočo nestrpnostjo.

Tak pes nima pravega občutka o situaciji oziroma ni imel možnosti prave socializacije.

Takega psa prepoznamo kot:

- PES NA VERIGI

Če ima tak tip psa razlog za čuvanje teritorija ali oseb, bo to izvajal ne glede na okolico.

Tak pes zavrača avtoriteto in je dominantna in nevarna žival.

Če bo tak pes zagledal prigrizek, si ga bo poiskoval pridobiti ne glede na situacijo.

Če ima pes možnost uporabe vrta naj lastnik zagotovi, da bo ograda narejena tako, da ga ne bodo motili in dražili mimoidoči. Ortoci, ki ne živijo s psimi, pogosto dražijo psa do laježa in renčanja, mečejo vanj predmete, mu žvižgajo, da pridobijo občutek moči. Posledično tak ogrožen pes zasovraži otroke.

- PES, KI VEČINO ČASA PREŽI SAM DOMA.

Psi in volkovi v tropu se povsod gibljejo skupaj. Zdravi kanidi imajo svoje naloge, bolani pa ostajajo zadaj in na koncu jih trop izloči. Pes ima podedovan strah pred samoto, zdravost in pripravljenost bo med čakanjem gospodarju dokazoval z uničevanjem pohištva ali izrebljanjem v bivalnih prostorih (sindrom ločitvene tesnobe). Tak pes nima socialnih izkušenj in na stik s človekom reagira kot ogrožena žival. Posledično ogroža družbo, zato mora biti na sprehodu privezan na povodcu, spremlja pa ga lastnik. Tak pes se ne sme samostojno zadrževati na področjih, ker so združena otroška igrišča z sprehajalnimi parki.

OPOZORILNI ZNAKI AGRESIVNEGA OBNAŠANJA DOMAČEGA PSA

- pes čuva hrano in igrače, reži in renči
- naskakuje otroke
- čuva ležišče, ali ne zapusti lastnikovega ležišča, reži in renči

NAJPRIMERNEJŠI PROFIL PSA ZA STIK Z OTROKOM

Dvoletna psica z nežnim čustveno razvitim odnosom do otrok, s katerimi ima stalen kontakt.

Tak pes ima igriv in pozitivno pričakujoč odnos do ljudi in drugih psov, uživa v igri z žogo, uživa v družbi in pozdravi vsakega novince z enako mero veselja in dobrodušnosti (tako psa kot človeka).

Večina družinskih psov se znajde nekje v preseku teh dveh ekstremnih profilov živali.

NAVODILA ZA OBNAŠANJE PSA OB OTROKU IN OTROKA OB PSU

OBVEZNO OBNAŠANJE PSA OB OTROKU

Pes ob otroku se mora naučiti :

- pes nikoli ne skače na otroka
- pes ne grabi iz otrokovih rok
- pes na povodcu ne vleče

pogost pojav nekontrolirane pasje želje je vlečenje vrvice na sprehodu in diktiranje hitrosti hoje.

- pes ne puli predmet iz otrokovih rok.

Izjemno rizičen tip igre med otrokom in psom je vlečenje predmeta psu iz gobca. Zobalo psa je blizu otrokovih rok in njegov način hlastanja lahko pripelje do ugriza in zagrizi roke. Oblika zobala, tip zobovja in tip ugriza povprečnega psa meri 100 kilopondov, ugriz se običajno konča z zlomom otrokovega prsta.

- pes ne lovi otroka

Pes je po svoji dinamičnosti vedno pripravljen hitrostno tekmovati. Vendar je otrok tisti, ki odreja hitrost teka, zato ga pes običajno rad spodbuja s tem, da kroži med tekom okrog njega, se mu zapleta med nogami ali pa ga preizkuša tako, da ga rahlo grizlja za hlačnico ali v zadnjico. Tak tip igre je neprimeren predvsem zato, ker otrok ni konkurenčen psu pri teku. Tak tip igre otroka hitro ujezi zaradi izgube kontrole nad situacijo in poraza.

Poleg otrokovega nizkega bolečinskega praga (pri grizljanju psa je otrok mnogo manj toleranten od odrasle osebe) so pri taki igri otroci izpostavljeni samostojnim padcem, zdrsom na psa in posledicami šokiranega psa (ev. ugriza)

NEPRIPOROČLJIVO

1. prehranjevanje otroka ob psu, višina otroka daje psu možnost, da hrano prevzame iz drobnih rok,
2. pes naj ne bo nikoli brez nadzorstva odraslega ob otroku, ki je star manj kot pet let, družinski pes je lahko tolerant in potrpečljiv do otroka te družine, ni pa samoumevno potrpečljiv do vseh otrok.
3. otrok naj nikoli ne nadleguje psa na pasjem ležišču
4. otrok naj nikoli ne uporablja pasjega ležišča zgolj za svojo igro, ta prostor je psu zavetišče, kjer se lahko vedno odpočije in sprosti.

OBVEZNO OBNAŠANJE OTROKA OB PSU

Otroka je treba obvezno naučiti nežnega rokovanja s psom med igro in vrsto primernih iger za oba.

- otrok nikoli ne teče direktno v psa v njegovi neposredni bližini naj bo počasen in ljubeč,
 - otrok posluša in uboga pasjega lastnika,
 - psa brez bližine lastnika se otrok ne dotika tudi, če psa pozna,
 - otrok se ne dotika psa na občutljivih delih telesa kot so ušesa, oči in ga ne stiska za vrat,
- otrok psa ne sme nikoli fizično siliti z gnetenjem, vlečenjem in pretepanjem.

- otrok naj ob psu ne kriči na psa,
- otrok naj ne strmi v psa več kot nekaj trenutkov,
- otrok nikoli ne moti psa med njegovim hranjenjem,
- otrok naj ne nadleguje pasjih mladičev, če je v bližini njihova psica,
- otrok naj ne nadleguje psa med spanjem, otrok nikoli ne zbujata spečega psa,
- otrok nikoli ne draži in ne provocira psa,

pes ni zmožen razumeti humorja na svoj račun, zato mora otrok izpolniti vsak namen: če otrok na primer ponuja met žogice, naj to tudi takoj izpelje brez namigovanj, če otrok psu ponuja kos jabolka, naj ga psu ponudi brez vtikanja tega kosa v lastna usta

- otrok nikoli ne zadržuje psa na mestu, držec ga za ovratnico frontalno pred psom.

- otrok naj ne ljubkuje psa, ki je na verigi, za ograjo ali v avtu,
- otrok naj ne tolaži psa, ki se mu umika, ali psa, ki je prestrašen,
- otrok naj ne ljubkuje lajajočega psa,
- otrok naj se ne igra s psom brez prisotnosti odraslih,
- otrok nikoli ne vspodbuja psa k uporabi zob pri igri
- otrok najdovoli, da ga pes ovoha

- otrok nikoli ne sme uporabljati pasjih igrač le za svojo igro. (žogice, plišaste igrače, pasja uta)

Pes ima v družini tudi nekaj svoje lastnine kot so igrače, posodje za hranjenje, ležišča, priboljški. Svojo lastnino prepozna, zato naj bo uporaba te vedno le namenska. (pasja žogica za žoganje otroka in psa ni namenjena žoganju treh otrok med seboj, brez vključitve psa v igro). Posledica neupoštevanja tega pravila je spremenjeno obnašanje, pes postane posesiven: renči v primeru, ko mora žogico izpustiti, ker ni prepričan ali bo smel sodelovati pri igri.

HVALJENJE IN POHVALA PSA

Pes potrebuje veliko samopotrditve. Ob vsaki dobro izpolnjeni komadni ali nalogi mora biti vedno pohvaljen.

Pes mora vedeti in videti, da dela v željeni smeri.

Odrasli lastniki psov, pohvalo psa vključujejo v redni dialog s psom, otrok pa je drugačen in pohvalo težko izreče.

Otroku je treba razložiti, da njegov pes vedno, vsak dan in vsa leta potrebuje otrokove čestike ob sijajnem sodelovanju.

METODA PROSIM-HVALA

Ena od uspešnih metod s katero dosežemo pravilno rokovanje otroka s psom je otrokovo vljudno naprošanje psa (prosim sedi, prosim daj tace...) in zahvala za ustrežljivost psa (hvala, lepo si dal tace, hvala, ker si mi dal žogo...) Gre za verbalno komunikacijo s katero otrok umirjeno pristopa, vljudnost do psa se obrestuje z ustrežljivostjo psa.

KONSTRUKTIVNE IN KAKOVOSTNE IGRE Z OTROKOM IN PSOM

V večini primerov, kjer se družina z otrokom odloči za psa, otrok sam nima pa idej kaj z njim početi. S psom se hitro dolgočasi, odgovornosti pa ga omejujejo. Ko sreča svoje prijatelje psa pusti, da se prosto pase ob njih. Velikokrat se zgodi, da potem pes ob nepozornosti otroka kam zaide, se zgubi ali pa se prehranjuje ob kontejnerjih in se zastrupi.

Pomembno je, da starši otroku predstavijo načine kako lahko svojega psa vključi v svojo družbo. Otrok bo tako na svojega psa lahko ponosen, pes bo njegova prednost in posebnost v družbi. Vsak pes pa ima svoje značilnosti in vsak otrok se ne bo zmozel igrati na enak način. Pri igrah s psom je važno, da občasno sodeluje tudi kdo od staršev.

Pes se lahko kvalitetno vključi v igre za predšolske otroke in igre za šolarje. Predstavljene so igre z psom prinašalcem, ki lahko sodelujejo v največ igrah z otroci v zadovoljstvo vseh.

PES IN IGRE S SKUPINO OTROK

1. Skrivanje in iskanje žogice: primerno za vse starosti, v notranjih prostorih in v naravi. Zmaga tisti, katerega žogico je pes najdlje iskal.

2. lovljenje žogice iz višinskega meta: igralec vrže žogico visoko v zrak, igralci se skupaj s psom poženejo v lovljenje.

3. metanje žoge v tarčo: otroci z metom žogice v sredino tarče (lahko je to že obstoječa točka na drevesu ali stavbi) otroci pridobivajo točke, pes sodeluje tako, da žogico ulovi in prinese nazaj k otrokom.

4. Metanje žogice v daljavo: cilj igre je posameznikov met žogice čim dlje, pes sodeluje tako, da teče po žogico in jo prinese nazaj. Zmaga udeleženec, ki je vrget žogico najdlje.

5. Pes izbira – prepričevanje psa otroci nastavijo roke in glasno prepričujejo psa naj izbere prav posameznika in mu preda žogico. Vsak od otrok ob predaji žogice zbira točke. Pravilo je, da se otrok psa med prepričevanjem ne sme fizično dotakniti.

6. Dresura psa: posameznik drži žogico in zahteva od psa, da izpolni določen ukaz (daj taco, glas..) Ko pes izpolni ukaz mu otrok vrže žogico. Otrok pri tej igri vadi prepričljivost, pes pa potrpežljivost, hkrati pa se ob taki igri ustvari pravilna hierarhija med psom in otrokom.

7. Kazenske naloge. Skupina razdeljena v dve ekipe določi enega iz prve ekipe, da psa prepriča, naj ostane na mestu, dokler drugi iz sosednje ekipe ne izpolni naloge (preteče dva kroga okrog pasje žogice) Zmaga skupina, ki je psa bolje prepričala k vztrajnosti in ubogljivosti. Pravilo je, da se psa ob takih nalogah ne sme fizično zdrževati. Igro lahko izvajata tudi dva otroka in pes.

8. spust žogice po toboganu. Igra je primerna za majhne ali boječe otroke, ki iz varne razdalje spustijo žogico psu po toboganu. Cilj igre je, da pes žogico ujame in direktno prevzame iz toboganskega kanala.

10. gnilo jajce: otroci v počepu skrijejo žogico enemu za hrbet. Ko pokličejo psa, ta odkrije kateri od otrok ima žogico za seboj. Igra je primerna za male otroke, ki jih veseli preprosto dejstvo, da je pes za njihovim hrbtom odkril svojo žogo. Igra povečuje otrokov občutek o psu za svojim hrbtom.

POSAMEZNIK

Pes se najrajši igra s svojim družinskim otrokom. Tega najbolj pozna in z njim je najzabavnejše.

Več časa ko bosta otrok in pes skupaj, bolj bosta uigrana. Starši lahko pripomorejo k zabavnosti tako, da se iger s psom redno udeležujejo tudi sami.

1. metanje žogice v daljavo

2. dresura in učenje trikov

izročanje žogice, sedi, prostor... otrok naj trenira psa v različnih pozah stoje, sede, kleče, leže...

3. zakopavanje zaklada/ priboljška: otrok priveže psa za drevo, oddalji se in nizko zakoplje pasji piškot ali drug priboljšek. Otrok psa odveže in ga vzpodbuja pri iskanju zaklada.

4. prenašanje časopisa ali pošte iz poštnega nabiralnika domov

5. drugo

IZBIRA PSA ZA DRUŽINO Z OTROCI

1. Bodoči lastniki naj si vzamejo čas in se podučijo o karakterju pasme.

Pasji karakter sestavlja instinkt (lovski, športni, čuvajski), čutila (voh, sluh, vid) inteligenca (toleranca na spremembe, iznajdljivost). Nekateri psi veliko spi.

2. Bodoči lastniki naj posvojijo mladega psa

3. Spol psa - samec je agresivnejši od psice in pogosteje pobegne, predvsem v času plodnih psic (plodni čas večine psic je pozimi in poleti)

4. Za družine z malimi otroki niso priporočljive majhne in občutljive pasme.

Dvigovanje in izpust takega drobnega psa iz otrokovega naročja lahko resno poškoduje takega psička.

Majhni otroci ravna s psički enako kot s plišastimi igračkami. Pes pa, čeprav droben je vedno nagnjen k obrambi, zato se take kombinacije pogosto končajo z ugrizom.

5. Veliki, nežni in ljubeči psi so primernejši za zelo majhne otroke. Takih psov otroci ne morejo dvigovati, taki psi so spretnejši kadar se želijo izmuzniti iz stiskajočih rok, njihov temperament pa je izrazitejši, saj jasneje signalizirajo kaj želijo in česa ne marajo.

Ugriz majhnega psa je manj močen od ugriza srednjega ali velikega psa.

Nekatere lovske pasme psov smatrajo otroški tek in vrišč za svoj plen.

6. - pes za otroka mora biti čvrste anatomije, nežen in potrpečljiv.

PRIPOROČENE PASME PRIMERNE ZA OTROKA

Preden družina posvoji psa za otroka je dobro oceniti karakter otroka in njegove želje v zvezi s psom, ter določiti pasmo primerno zanj.

DINAMIČNEMU OTROKU NAMENIMO VEČJO ZELO AKTIVNO PASMO

Odlični priporočeni družabniki so psi takih pasem, ki so jim otroci bližji od odraslih.

1. Labrador Retriever, Zlati Prinašalec - zelo primerni psi za vse starosti in temperamente otrok.

2. Škotski ovčar, Border Collie - polni energije in izjemno inteligentni in potrpežljivi pasji družabniki.
3. Seter mora se šolati
4. Srednji šnavcer
5. Beagel - prijazna a trmasita pasma
6. Nemški ovčar - potrpežljiv in prijazen, zaščitniški in ljubeč pes
7. Jack Russell Terrier
8. gorske pasme - zelo potrpežljive, ljubeče pasme
- Novofundlanec, -Bernski ovčar, -Veliki švicarski planšarski pes, -Bernardinec, -Pirenejski ovčar,- Aljaški malamut,
- Kraški ovčar...
- 9.Ptičarji
- 10.Hrti
11. Francoski Buldog,
12. drugi: Boxer, -Madžarska Vizsla, -Samojed, -Kuvaž, -Bobtail, -Bloodhound, -Sibirski Husky, -Sveti Hubert, -Francoski gonič, -Pinč...

MAJHNE PASME SO NERVOZNE, PRIMERNE ZA STAREJŠE OTROKE

1. Standardni Pudelj, -močen , neustrašen, ljubeč, vedno pripravljen na akcijo
2. Springer Španiel -zelo igriv odličen družabnik (včasih občutljiv na vlečenje ušes)
3. Basenji, Airedale, Fox Terrier, Yorkshirski Terier, Miniaturni Schnauzer, Shi Tzu, Nemški jazbečar, Basset hound, Brak jazbečar, Mops, Maltežan, orkširski terier, Francoski Buldog...

PASME ZA ŽIVLJENJE Z OTROKOM LE V PRIMERU DOBRE DRESURE

- Nemška dog - dog mora biti dresirana pasma
- Hovawart
- Neapeljski mastif - kot šolan pes izredno ljubeč
- sramežljiv ali star Nemški ovčar
- Cocker Spaniel - vedenjsko komplicirana in problematična pasma
- Sibirski Haski - vleče na povodcu, čeprav šolan
11. Afganistanski hrt
 12. Malamut

NEPRIMERNE PASME ZA ŽIVLJENJE Z OTROKOM

- Dalmatinec -velika filmska zmot a o složnem življenju z otroci! Dalmatinec skače na otroke in jih sam vzgaja. Dalmatinci so ena od najpogostejših zavrženih pasem. Oster pes, z hitro vzkipljivostjo.
- Pit Bull -odlični partnerji vendar, kadar se ujezijo so lahko življensko nevarni
- Lhasa Apso - ne mara otrok
- Mini Pudelj - droben in grize
- Dachshund - nepotrpežljiv z otroci
- Mini Pinch - velik ego v malem telesu, konflikten pes
- Pekinezer - netoleranten
- Chihuahua - netoleranten pes do otrok, posebno dojenčkov
- Rotweiler - dominantna pasma, pes mora biti dresiran
- Chow Chow - pes enega lastnika, veliko spi in je neprijazen do otrok
- Veliki Schnauzer - zelo dominantna in komplicirana pasma
- Nekateri Dobermani - mora biti dresirana pasma, to je ostre pes individualec, ki ni primeren za otroke

MEŠANCI/KRIŽANCI IN PSI IZ PASJIH ZAVETIŠČ

Odrasli psi iz zavetišč niso primerni za lastnike brez izkušenj in lastnike z otroki v družini. Mešanci oziroma križanci so po pravilu bolj zdravi od čistokrvnih pasem, dobro pa je, da družina z otrokom posvoji mladiča.

Pasma je vrsta psov z enako zunanostjo in z predvidenimi karakternimi potezami.

Križanec je pes dveh čistih pasem , njegov videz in karakter je kombinacija teh dveh pasem.

Mešanec je potomec neznanih pasem , njegov videz in karakter pa sta neoprijemljiva

Nekatere pasme imajo več tolerance, prijaznosti in prilagodljivosti in so bolj učljive kot druge, vendar pa v vsaki pasmi najdemo odstopanja od predvidenega temperamenta.

VZDRŽEVANJE PSA

Za psa je potrebno načrtovanje in odreditev časa za posvečanje psu (razgibavanje psa, igra, zabava s psom, negovanje in ljubkovanje, nego)

Potreben je denar za redne in izredne stroške.

Pes predstavlja strošek ne glede na velikost.

PES POTREBUJE OPREMO ZA VZDRŽEVANJE

-**hrano in vodo** : suha hrana - briketi , polsuha hrana - konzerve ali kuhana hrana.

Statistično ženske psom večinoma kuhajo uravnotežene obroke, moški pa pse prehranjujejo z industrijskimi pasjimi briketi. Pes je carnivorus -mesojedec, njegovo zobalo je oblikovano za trenje in mletje mesa, vendar mora obrok vsebovati tudi vlaknine in žitarice, da pospeši prebavo.

-**pripomočki za osebno nego** (krtače, šampon, čistilo za ušesa, klešče za nohte, krema za tačke...)

-**sprehajalno opremo, ležišče in vremensko opremo** (ovratnice, povodci, nagobčnik, odeje, brisače, rjuha...) -**zdravstveno veterinarsko oskrbo** (cepiva, zdravila , pregledi...)

PSU V STANOVANJSKI SKUPNOSTI REDNO VZDRŽUJMO HIGIENO

-**redno cepljenje psa proti steklini in nalezljivim boleznim** - letna oskrba

-**ovratnice ali kapljice proti bolham in zunanjim zajedalcem** - mesečna oskrba

-**krtačenje dlake** - dnevna oskrba

-**redno čiščenje tačk in genitalij po sprehodu** - dnevna oskrba

-**redno čiščenje zob** - dnevna oskrba

-**striženje krempljev** - mesečna oskrba

-**pranje psa** - po potebi.

Psa ni priporočljivo pregostito šamponirati, saj mu šampon izsuši kožo in odstrani zaščitni sloj maščobe pod dlako. V družini kjer živi otrok in pes, naj bi veljal visok higienski standard, ki otroka varuje pred biohazardom.

Tak pes naj bi bil temeljito opran vsaj 4x letno.

-**čiščenje ušes** - tedenska oskrba

-**tablete za notranje zajedalce** - sezonska oskrba

Pasji mladič ima pogosto gliste. Te se prenašajo na otroka preko rokovanja s psom. V družini z psom in majhnim otrokom, psu in otroku redno razkužujemo črevesno floro s tabletami za notranje zajedalce (pri nas najbolj popularna tableta za zatiranje notranjih zajedalcev -psov in mačk pod imenom *Pratel*). Otrok si mora preventivno tedno umivati roke po stiku z psom (po sprehodu, po igri, po negi psa...)

PES IN OTROCI Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM IN TELESNEM RAZVOJU

Družini z otroki pes zvišuje kakovost življenja. Otrokom v družini doprinese na gibalnem področju, pri čustvovanju, predvivevanju in opazovanju, občutku za odgovornost, vzajemnost in prijateljevanju.

OTROK Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM IN TELESNEM RAZVOJU IN PES**STA ČLANA VEČJE DRUŽINSKE SKUPNOSTI**

Pri psih in otrocih z motnjami v duševnem in telesnem razvoju so družine organizacijsko in logistično bolj obremenjene, zato je takih skupnosti malo. Gre za posamezne primere, kjer mobilnost in spretnost družine določujeta stopnja otrokove motnje in karakter psa. Psa in otroka z motnjami v telesnem in duševnem razvoju težko oskrbuje en sam človek. V vseh primerih brez izjem, sta pes in otrok z motnjami člana večje družinske skupnosti, kjer si delo in skrb za njiju delijo vsi družinski člani.

DOMAČI PES Z OTROKOM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM IN TELESNEM RAZVOJU**JE VEČ DOMA KOT V NARAVI**

Razlika med psom, ki živi z otrokom z motnjami v duševnem in telesnim razvojem in psom, ki živi z običajnim otrokom je predvsem v količini časa, ki ga prva dva preživita zunaj bivanjske enote. Tak pes je prilagojen na življenje doma, kjer veljajo pravila vedenja in gibanja, ki jih upošteva, razveseljujejo, zabavajo in zaposlujejo pa ga drobne spremembe znotraj dogajanja doma. Starši takih otrok psa in otroka praviloma ne razdružujejo pogosto.

OTROK Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM IN TELESNEM RAZVOJU**SE OBNAŠAJSKO NANAŠA NA SVOJEGA PSA**

Avtistični otroci, otroci z senzoričnimi motnjami so na domačega psa pretirano navezani in njihov obnašajski vzorec je običajno enak pasjemu. Oba hkrati počivata, ob istih urah se prehranjujeta, če zboli otrok, trpi pes in če zboli pes otrok zapade v depresijo. V odprtejših izobraževalnih skupnostih takemu otroku dovolijo, da ga povsod spremlja njegov pes vendar s privolitvijo ostalih staršev drugih otrok v razredu.

TERAPEVTSKI PES Animal Assisted Therapy Dogs - program šolanja psa za terapevtske potrebe. Vodnik šolanega psa kombinira z otrokom ali odraslim z motnjami v duševnem in telesnem razvoju.

Tehnike šolanja takega psa temeljijo predvsem na šolanju psa v smeri zviševanja njegove tolerance (otrok psu stopi na rep, na psa pade hodulja...) in šolanju na prilagodljivosti in igri v notranjih prostorih (telovadnice, konferenčne sobe, obiski na domu, ali poletna kampiranja, obiski po šolah ...) in naravi (s skupino ali posameznikom)

SERVICE DOG Šolan pes za pomoč v gospodinjstvu in življenju oseb z motnjami v psihofizičnem razvoju. Take pse šola ustrezna kinološka institucija ali oseba z opravljenim izpitom za šolanje psov za pomoč invalidom. Pes se začne šolati kot 4-6 mesecev star mladič in konča šolanje pri starosti približno leta in pol. Tak pes odpira vrata, nosi nakupovalno torbo, vodi slepega čez križišča... Za integracijo in življenje z izbranim invalidom potrebuje nekaj mesecev. Ti psi so izjemno dragi, resni delavni psi, invalid je njegov lastnik in zanj tudi skrbi.

LEŽEČA LEGA PSA – POLOŽAJ SFINGE**NAJVARNEJŠA LEGA PSA V STIKU Z OTROKOM****Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM IN TELESNEM RAZVOJU**

Pasja lega na hrbtu je najranljivejša lega psa. Pes v takem položaju odkriva mehke dele telesa. Pes obrnjen na hrbet potrebuje največ časa za dvig svojega telesa. Pes je samovoljno najredkeje od vseh položajev obrnjen na hrbet, to stori le ob predaji drugemu psu. V takem položaju je pes ranljiv.

Lega psa na trebuhu ali položaj sfinge psu omogoča, da ima pregled nad situacijo, hkrati pa je pes v takem položaju miren in spročen. Psa je treba naučiti, da je ob otroku v ležečem položaju sfinge, saj ga tako otrok težko ogoža hkrati pa pes ne ogroža otroka. Dovolimo ležečemu psu, da vohta otrokove noge in da opazuje otroka od spodaj navzor.

Otroka poležemo poleg psa in mu predstavimo pasji svet: kakšna je perspektiva izpod jedilne mize, kaj vidi skozi okno ...

PREMAZ PASJEGA LEŽIŠČA Z URINOM OTROKA

Če želimo, da bo pes posebej pozoren do osebe do katere ima omejen pristop je odlična metoda premaz pasjega ležišča z urinom te osebe. Rahel poteg v urin namočenega kosma vate čez ležišče ponovimo vsakih nekaj dni. Pri tem načinu psa, ki se tako spozna z osebo je treba pasje ležišče mesečno temeljito oprati. Pri drugi, podobni metodi psu ponudimo otrokovo umazano perilo v vohane.

PROSTOROČNA OPREMA ZA SPREHOD Z PSOM IN OTROKOM

Starši, ki imajo v družini psa in otroka, sprehode opravljajo z obema hkrati. Tak sprehod zahteva veliko potrpežljivosti, saj ob vozičku kontrolirajo še psa. Na tržišču obstaja prostoročna oprema za sprehanje psa, uporabnost te opreme pa je odvisna od tega, kako uporabnik psa navadi na opremo.

PREOBLIKOVANJE ODNOSA OBSTOJEČEGA DRUŽINSKEGA PSA DO NOVIH DRUŽINSKIH ČLANOV

TIPIČNI PRIMERI, KO MORA PES ZAPUSTITI OBSTOJEČO DRUŽINO

Veliko primerov obstaja, ko družine oddajo svojega psa zaradi vitalnih sprememb v družini kot so

- smrt.
- dojenček.
- nenadna invalidnost.
- ločitev
- prihod starega starša v družinsko skupnost.
- ob pojavu alergije na pasje dlake.
- pojav astme v družini.
- fobije novih družinskih članov.
- Primer ugriza psa enega od družinskih članov pa ponavadi pes plača z evtanazijo.
- Primer nezaželene brejosti psice se dostikrat konča z zavrženostjo psice.
- Star in betežen pes je nezanimiv, pogosto ga da družina predčasno uspavati.
- Otrok, ki je komaj shodil v kombinaciji z preživahnim, dominantnim psom.
- Nabava doodatega mladega psa v družino z obstoječim odraslim psom in neuglašenost dveh psov rezultira oddajo, zavržbo ali usmrtitev odraslega psa.

Večini primerov so to rešljive situacije tudi tako, da pes v družini ostane. Oddaja, usmrtitev ali zavržba psa je najkrajša pot za rešitev družinskega problema.

Nov družinski član psu predstavlja novo družinsko hierarhijo. Psice običajno reagirajo le na konkurenčno osebo kot na primer novega otroka, saj se ji razvije močno ljubosumje pri odvzemu pozornosti. Psa samca pa najbolj zanima zgornji najvitalnejši del družinske hierarhije, torej oče oziroma tisti, ki ga pes smatra za najodgovornejšega.

VITALNE DRUŽINSKE SPREMEMBE NAJSLABŠE PRENESE STAR PES

Star pes se ni pripravljen spreminjati. To je njegovo naravno vedenje. Sčasoma bo ob potrpežljivi družini star pes novo situacijo sprejel, se umiril in se začel obnašati predvidljivo in normalno.

Star pes je bolj ljubosumen od mladega, saj ima prednost v družinski zgodovini.

Star pes z svojimi vedenjskimi spremembami angažirano dokazuje svojo vitalnost in pripravljenost.

Spremembe v družini se na psu odražajo psihosomatsko (odpoved vitalnega organa, vedenjske spremembe...)

METODE UMEŠČANJA OBSTOJEČEGA PSA V NOVO DRUŽINSKO SITUACIJO

Staremu psu v družini je treba ob spremembah posvetiti veliko več intenzivne pozornosti kot jo je prejemal pred spremembo.

Psa privajamo na spremembo počasi.

Pes že pred prihodom dojenčka posluša audio posnetke otroškega joka

Pes že pred prihodom spozna vonj pudra, otroških olj...

Družina omogoči psu, da se redno druži s starejšo družinsko osebo

Družinski člani nikoli ne kaznujejo psa pred novo družinsko osebo oz. osebo, ki je spremenila družinsko situacijo.

ZAKLJUČEK

PRIMEREN PES IN POUČEN OTROK PRISPEVATA K HARMONIČNOSTI DRUŽINE

Družina z otokom in psom za harmonični način življenja potrebuje precej energije in taktiziranja.

Družinska problematika družin z otrokom in psom je poleg standardnih težav usmirjena tudi na podrobnosti in težave življenja s psom. Ker pa pes ne more odločati o sebi, o njem skupinsko odloča družina, posledično so člani te družine manj sprti oz. manj konfliktni osebe. Otrok te družine je samostojnejši, se jasneje izraža, je skromnejši in manj razvajan od otroka iz družine brez psa.

DRUŽINA S PSOM JE ZDRAVA IN DISCIPLINIRANA

Družine z otokom in psom imajo kakovosten odnos do življenja svoje družine. Organizacija takega življenja je natančna, ljudje iz takih družin so vitalni, zdravi in dobro socializirani. Njihovi otroci imajo že kot dojenčki običajno dober imunski status, saj dnevno vnašajo mikroorganizme preko psa. Kot otroci so redkeje resno bolni in redko prehlajeni saj se rekreirajo na prostem in dobro prenašajo temperaturne in vremenske razlike.

OTROCI IZ DRUŽINE S PSOM IMAJO RADI ŽIVALSTVO

Otroci, ki rastejo v družini s psom zelo zanimajo tudi živali drugih vrst. Taki otroci hodijo v živalski vrt po informacije o živalih in berejo knjige o živalih s poglobljenim zanimanjem. Iz prakse strokovnega vodstva po Ljubljanskem živalskem vrtu izhaja dejstvo, da so zanimanja takih otrok naslonjena predvsem na anatomijo živali, iztrebke, parjenje in mladiče.

Večinoma nastopi čas, ko si otrok iz družine s psom zaželi še dodatno domačo žival (mačko, zajca, miško, ptiča...) Kombinacija dveh živalskih vrst in otroka v stanovanju je lahko nevarna ali celo usodna.

OTROCI IZ DRUŽINE S PSOM SPREMLJAJO STRANJE IN PROPADANJE ŽIVIH BITIJ

Otroku je samoumevno, da je njegova živa okolica dinamična in pozitivna.

Kadar enemu od staršev propade zob, otroka to ne zanima. Kadar propade zob družinskemu psu pa otrok to dojema zelo

čustveno in ga skrbi za psa. Otrok iz družine s psom dojema biološke spremembe na praktičen način (gnil zob je treba izpuliti),

kar ga razlikuje od otroka, ki svojo bolečino le zazna, saniranje bolečine pa v celoti prepusti staršem.

Bolečinski tolerančni prag otrok s psom je višji od otrok, ki nimajo izkušenj z rednim rokovanjem s psom.

Ko družinski pes umre je to smrt, ki jo otrok globoko začuti, primerljiva je s smrtjo brata ali sestre, potrebuje čas za objokovanje in čas za pripravljenost na družbo novega pasjega prijatelja.

Ko tak otrok odraste v zrelega človeka se nekje z življenju v njegovi družbi pogosto spet znajde pes.

*Breda Kralj
Ljubljana 28.06.2004*